

การศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาไทถิ่นในจังหวัดบึงกาฬ

A phonological Comparison of Tai Dialects in Bueng kan Province.

เพ็ญประภา สิงห์สวัสดิ์

Penprapa Singsawat

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก

Asst. Prof. Department of Thai and Eastern Languages

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

Faculty of Humanities and Social Sciences

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Maharakham University

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงไทถิ่นในจังหวัดบึงกาฬ ได้แก่ ภาษาลาว ตำบลนาแสง อำเภอศรีวิไล จังหวัดบึงกาฬ ภาษาพวน ตำบลวิศิษฐ์ อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ ภาษาญ้อ ตำบลป่งไฮ อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ และภาษาผู้ไท ตำบลตาแฝก อำเภอพรเจริญ จังหวัดบึงกาฬ การศึกษาใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยนำคำศัพท์พื้นฐานสอบถามผู้บอกภาษา และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาหน่วยเสียงพยัญชนะ หน่วยเสียงสระ โดยการหาคู่เทียบเสียง ใช้แบบทดสอบเสียงวรรณยุกต์ของวิลเลียม เจ เกดน์ วิเคราะห์หาหน่วยเสียงวรรณยุกต์ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ระบบเสียงภาษาไทถิ่นในจังหวัดบึงกาฬ ได้แก่ ภาษาลาว ภาษาพวน ภาษาญ้อ และภาษาผู้ไท มีหน่วยเสียงพยัญชนะ 20 หน่วยเสียง หน่วยเสียงสระ 21 หน่วยเสียง ภาษาพวน ภาษาญ้อ และภาษาผู้ไทมีหน่วยเสียงวรรณยุกต์จำนวน 5 หน่วยเสียง และภาษาลาวมี 6 หน่วยเสียง ภาษาญ้อ และภาษาผู้ไท มีการแยกเสียงวรรณยุกต์เป็น 2 ทาง ภาษาลาวและภาษาพวนมีการแยกเสียงวรรณยุกต์เป็น 3 ทาง ลักษณะทางสัทศาสตร์ของเสียงวรรณยุกต์มีความแตกต่างกัน

คำสำคัญ : ระบบเสียง, ภาษาไทถิ่น, จังหวัดบึงกาฬ

Abstract

The objective of this research was to comparatively study the phonological structure of Tai dialect in Bueng Kan including, Lao in Si Wilai, Phuan in Muang Bueng Kan Yo in seka and Phu Tai in Phon Charoen Bueng Kan Province. The instrument used for collecting data was to interview informants with basic words. The collected data was analyzed to find out consonant phonemes and vowel phonemes by using minimal pairs. William J. Gadney's tone box was used to analyze tone phonemes. The study's finding reveal that the phonological structure of Tai dialect in Bueng Kan Province including, Lao, Phuan, Yo, and Phu Tai consists of 20 consonant phonemes, 21 vowel phonemes, 6 and b tonal phonemes. The tone was found in two and three-way split. There were only slight differences in each tone phonemes in term of phonetics.

Keywords: phonology, Tai Language, Bueng kan Province

บทนำ

ภาษาตระกูลไท (Tai Family) เป็นตระกูลภาษาที่มีความสำคัญมากตระกูลหนึ่งในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เนื่องจากมีผู้ใช้ภาษาไทในประเทศต่าง ๆ เป็นบริเวณกว้าง ลี (Li 1959 : 15 – 21) แบ่งภาษาตระกูลไทออกเป็น 3 กลุ่ม คือ ภาษาไทกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ (Southwestern group) ได้แก่ ภาษาตระกูลไทที่พูดในรัฐอัสสัมของประเทศอินเดีย รัฐฉานของประเทศพม่า เขตสิบสองปันนา มณฑล ยูนนาน ประเทศจีน บางส่วนของประเทศเวียดนาม ส่วนใหญ่ในประเทศลาวและประเทศไทย ภาษาไทกลุ่มกลาง (Central group) ได้แก่ ภาษาตระกูลไทที่พูดในมณฑลกว่างสี บริเวณชายแดนประเทศจีนและประเทศเวียดนามตอนเหนือ ภาษาไทกลุ่มเหนือ (Northern group) ได้แก่ ภาษาตระกูลไทที่พูดในมณฑลกว่างสีเหนือแม่น้ำยงเจียง และแม่น้ำ อี้วเจียง มณฑลไกวเจาของประเทศจีน นอกจากนี้บราวน์ (Brown 1965 : 88 – 93) ยังได้ศึกษาภาษาถิ่นตระกูลไทกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ที่มีผู้พูดในประเทศไทย และแบ่งออกเป็น 7 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มภาษาไทใหญ่ (Shan) กลุ่มภาษาไทถิ่นเหนือ (Northern Thai) กลุ่มภาษาไทพวน (Phuan) กลุ่มภาษาไทกลาง (Central Thai) กลุ่มภาษาผู้ไท (Phu Tai) กลุ่มภาษาลาว (Lao) และกลุ่มภาษาไทถิ่นใต้ (Thai) ซึ่งในประเทศไทยมีการใช้ภาษาตระกูลไทกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้เป็นส่วนใหญ่

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาคอีสานของประเทศไทย แบ่งออกเป็นอีสานตอนบนหรืออีสานเหนือและอีสานตอนล่างหรืออีสานใต้ ลักษณะของกลุ่มภาษาและชาติพันธุ์ในเขตดังกล่าวมีความแตกต่างกัน ในส่วนของเขตอีสานเหนือประกอบไปด้วย 11 จังหวัด ได้แก่ เลย อุดรธานี หนองบัวลำภู หนองคาย บึงกาฬ ขอนแก่น มหาสารคาม กาฬสินธุ์ สกลนคร นครพนม และมุกดาหาร เป็นเขตลุ่มแม่น้ำโขงและแม่น้ำสงคราม ประกอบไปด้วยกลุ่มชนต่าง ๆ หลายกลุ่ม ทั้งกลุ่มภาษาตระกูลไทและกลุ่มภาษามอญ-เขมร โดยเกือบทั้งหมดมีประวัติการอพยพมาจากฝั่งลาวในช่วงต่าง ๆ ของประวัติศาสตร์อีสาน (สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ 2547: 108)

จังหวัดบึงกาฬเป็นจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีความหลากหลายด้านกลุ่มชาติพันธุ์และภาษาถิ่น จากการสำรวจแผนที่ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยของสุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ (2540 : 58-62) พบว่าในจังหวัดหนองคาย (พื้นที่

เขตอำเภอจังหวัดบึงกาฬในปัจจุบัน) มีกลุ่มผู้พูดภาษาต่าง ๆ อาศัยอยู่ในหลายอำเภอ เช่น กลุ่มคนที่พูดภาษาลาวอีสานซึ่งเป็นกลุ่มคนที่มีจำนวนมากที่สุดในจังหวัด กลุ่มคนที่พูดภาษาญ้ออาศัยอยู่ในอำเภอเซกา อำเภอโซ่พิสัย อำเภอเมืองบึงกาฬ กลุ่มคนที่พูดภาษาผู้ไท อาศัยอยู่ในอำเภอพรเจริญ อำเภอโซ่พิสัย อำเภอเมือง กลุ่มคนที่พูดภาษาพวน พบที่อำเภอเมืองบึงกาฬ เป็นต้น

ทั้งนี้จากการสำรวจเอกสารและงานวิจัยที่ผ่านมา ปรากฏการศึกษาภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ดังกล่าวค่อนข้างน้อย เท่าที่พบคือ การสำรวจภาษาของสมคิด ไชยวงศ์ (2534) ได้สำรวจข้อมูลภาษาท้องถิ่นจังหวัดหนองคาย (เป็นการสำรวจภาษาที่พูดในจังหวัดหนองคายก่อนจัดตั้งจังหวัดบึงกาฬ) และวิทยานิพนธ์ของเพ็ญประภา จุมมาลี (2553) ที่ศึกษาระบบเสียงภาษาผู้ไท ตำบลถ้ำเจริญ อำเภอโซ่พิสัย จังหวัดบึงกาฬ เมื่อพิจารณาการศึกษาระบบเสียงภาษาไทถิ่นในพื้นที่อื่น ๆ พบว่า มีนักวิชาการและนักวิจัยให้ความสนใจศึกษาภาษาลาว ภาษาพวน ภาษาญ้อ และภาษาผู้ไท อย่างกว้างขวาง ทั้งในลักษณะของการศึกษาเชิงพรรณนาระบบเสียงทั้งระบบ การศึกษาเชิงเปรียบเทียบระบบเสียงในพื้นที่เดียวกันและต่างพื้นที่ และการศึกษาระบบเสียงโดยใช้ปัจจัยทางสังคมเพื่อดูแนวโน้มหรือทิศทางการเปลี่ยนแปลงของภาษานั้น ๆ ได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับภาษาลาว จะเป็นการศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงทั้งระบบแต่ต่างพื้นที่ เช่น กันทิมา วัฒนประเสริฐ และสุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ (2531) ได้ศึกษาระบบเสียงภาษาลาวลุ่มแม่น้ำท่าจีน ในเขตพื้นที่จังหวัดชัยนาท สุพรรณบุรี นครปฐม และสมุทรสาคร ในงานวิจัยเรื่อง “ระบบเสียงภาษาลาวของกลุ่มน้ำท่าจีน” การศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงวรรณยุกต์ของกลุ่มคนลาว ญ้อ และผู้ไทในพื้นที่เดียวกัน ดังเช่นวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบระบบวรรณยุกต์ในภาษาของคน “ลาว” คน “ญ้อ” และคน “ผู้ไท” ในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม” ของพิณรัตน์ อัครวัฒนากุล (2541) และการศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงวรรณยุกต์ของภาษากลุ่มลาวเพื่อดูการแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในวิทยานิพนธ์เรื่อง “การเปลี่ยนแปลงวรรณยุกต์ : กรณีศึกษาภาษากลุ่มลาว” ของพิณรัตน์ อัครวัฒนากุล (2546) วิทยานิพนธ์เรื่อง “วรรณยุกต์ภาษาอีสาน (ลาว) ที่พูดโดยคนอีสาน ผู้ไทยและโซ่ในชุมชนตำบลนาเพียง อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร” ของพรสวรรค์ นามวัง (2544)

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยสำคัญที่ศึกษาเกี่ยวกับภาษาพวน จะเป็นการศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงทั้งระบบแต่ในพื้นที่เดียวกัน เช่น วิไลลักษณ์ เดชะ (2530) ได้ศึกษาระบบเสียงภาษาไทถิ่นจังหวัดนครสวรรค์ ในวิทยานิพนธ์เรื่อง “เปรียบเทียบระบบเสียงของภาษาไทถิ่น 6 ภาษาที่พูดในอำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์” การจัดกลุ่มภาษาพวนโดยใช้ระบบวรรณยุกต์ เช่น สุวัฒนา เลี่ยมประวัติ (2536) ได้จัดกลุ่มภาษาพวนโดยใช้เกณฑ์จำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ และลักษณะการแตกตัวของหน่วยเสียงวรรณยุกต์ในบทความเรื่อง “จัดกลุ่มภาษาพวนโดยใช้เสียงวรรณยุกต์”

งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับภาษาญ้อมีนักวิชาการและนักวิจัยศึกษาไว้ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการศึกษาระบบเสียงวรรณยุกต์เพื่อจัดกลุ่มภาษา เช่น วิทยานิพนธ์เรื่อง “การแบ่งกลุ่มภาษาญ้อในภาคอีสานโดยใช้ระบบเสียงวรรณยุกต์” ของปิ่นกนก คำเรืองศรี (2545) วิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาวรรณยุกต์ในภาษาญ้อ” ของกาญจนา คุ้มณะศิริ (2523) บทความวิจัยเรื่อง “การเปรียบเทียบการแปรของเสียงวรรณยุกต์ภาษาญ้อในจังหวัดสระบุรีและจังหวัดสกลนคร” ของชนัญญา ภัคดิไทย และอุมาภรณ์ สังขมาน (2560)

สำหรับงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับภาษาผู้ไท จะเป็นการศึกษาในเชิงพรรณนา ระบบเสียง เช่น “ภาษาผู้ไท” ของวิไลวรรณ ขนิษฐนันท์ (2520) และวิทยานิพนธ์เรื่อง “ระบบเสียงภาษาผู้ไท ตำบลถ้ำเจริญ อำเภอโซ่พิสัย จังหวัดบึงกาฬ” ของเพ็ญประภา จุมมาลี (2553) การศึกษาเชิงเปรียบเทียบระบบเสียงวรรณยุกต์ภาษาผู้ไท ต่างพื้นที่ เช่น วิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบวรรณยุกต์ภาษาถิ่นผู้ไท ใน 3 จังหวัด” ของพจณี ศรีธรรษาภรณ์ (2526) การศึกษาเชิงเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาผู้ไทกับภาษาอื่น เช่น วิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาผู้ไทกับภาษาลาวโซ่ง” ของอรพันธ์ อุณากรสวัสดิ์ (2536)

จากข้อมูลเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการศึกษาภาษาไทถิ่นดังกล่าวข้างต้น และความน่าสนใจของภาษาไทถิ่นในพื้นที่จังหวัดบึงกาฬ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาไทถิ่นในจังหวัดบึงกาฬ อันได้แก่ ภาษาลาว หรือภาษาอีสาน ภาษาพวน ภาษาญ้อ และภาษาผู้ไท การทำวิจัยระบบเสียงภาษาไท

ถิ่นของจังหวัดบึงกาฬ นอกจากจะเป็นการวิจัยพื้นฐานในการศึกษาภาษาของชนกลุ่มอื่น ๆ แล้ว ยังเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาด้านภาษาศาสตร์ภาษาไท (Tai Linguistics) ซึ่งเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการขยายองค์ความรู้ด้านภาษาตระกูลไทให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ตลอดจนเป็นการสร้างความเข้าใจอันดีในด้านภาษาและวัฒนธรรมเป็นการอนุรักษ์ภาษาถิ่นตระกูลไทในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาไทถิ่นในจังหวัดบึงกาฬ ได้แก่ ภาษาลาว ภาษาพวน ภาษาญ้อ และภาษาผู้ไท

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาไทถิ่นในจังหวัดบึงกาฬ มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. การกำหนดจุดเก็บข้อมูล ผู้วิจัยกำหนดพื้นที่ในการเก็บข้อมูลภาษาไทถิ่น 4 ภาษา โดยมีเกณฑ์ในการกำหนดจุดเก็บข้อมูลคือ เป็นพื้นที่ที่มีกลุ่มคนที่พูดภาษาไทถิ่นนั้น ๆ อาศัยอยู่ มีความเข้มทางภาษา และมีขนบธรรมเนียมอันเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชนอย่างชัดเจน โดยพิจารณาจากข้อมูลการสำรวจภาษาของสมคิด ไชยวงศ์ (2534) แผนที่ภาษาศาสตร์ของสุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ (2547) ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมจังหวัดบึงกาฬ* ได้พื้นที่ในการเก็บข้อมูล ดังนี้

- 1.1 ภาษาลาว เก็บข้อมูลที่ตำบลนาแสง อำเภอศรีวิไล จังหวัดบึงกาฬ
- 1.2 ภาษาพวน เก็บข้อมูลที่ตำบลวิศิษฐ์ อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ
- 1.3 ภาษาญ้อ เก็บข้อมูลที่ตำบลปงไฮ อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ
- 1.4 ภาษาผู้ไท เก็บข้อมูลที่ตำบลตาแฝก อำเภอพรเจริญ จังหวัดบึงกาฬ

* สัมภาษณ์ นายวาปี เณระสุระ รองประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดบึงกาฬ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คัดเลือกผู้บอกภาษาที่มีอายุระหว่าง 50-70 ปี ขึ้นไป เนื่องจากผู้บอกภาษาที่มีอายุมากจะรักษาระบบเสียงภาษาของตนได้ดีกว่าผู้บอกภาษาที่มีอายุน้อย ซึ่งอาจได้รับอิทธิพลของภาษาไทยมาตรฐานจากการศึกษาหรือสื่อมวลชน ตลอดจนการพบปะกับคนต่างถิ่น ผู้บอกภาษาได้รับการศึกษาไม่เกินภาคบังคับ ใช้ภาษาไทยถิ่นในชีวิตประจำวัน มีอวัยวะในการออกเสียงครบบริบูรณ์ และเต็มใจให้ความร่วมมือด้วยดีโดยตลอดการสัมภาษณ์

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ รายการคำสำหรับเก็บข้อมูลภาษาตระกูลไทของวิลเลียม เจ. เกิดนีย์ (William J. Gedney อ้างถึงใน กันทิมา วัฒนะประเสริฐ และสุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ, 2531) จำนวนประมาณ 800 คำ แบบทดสอบเสียงวรรณยุกต์ภาษาตระกูลไทของวิลเลียม เจ. เกิดนีย์ (William J. Gedney, 1972) จำนวน 60 คำ* อุปกรณ์และภาพประกอบต่าง ๆ เครื่องบันทึกเสียงแบบดิจิตอล ดินสอ ปากกา ยางลบ สมุดบันทึก กล้องถ่ายรูป

* ของ A คือ คำที่ไม่ใช้วรรณยุกต์ เช่น คำว่า ขา ปี บิน มือ

ของ B คือ คำที่ใช้รูปวรรณยุกต์เอก เช่น คำว่า ไช่ ป่า บ่า ไร่

ของ C คือ คำที่ใช้รูปวรรณยุกต์โท เช่น คำว่า ข้าว ป้า ช้า น้ำ

ของ DL คือ คำตายสระเสียงยาว เช่น คำว่า เหงือก ปอด ดอก ลูก

ของ DS คือ คำตายสระเสียงสั้น เช่น คำว่า สุก กบ ออก นก

แถวที่ 1 พยัญชนะต้นดั้งเดิมของคำศัพท์เป็นเสียงกัก ไม่ก้อง มีลม และเสียงเสียดแทรก เสียงเหล่านี้อาจแทนด้วยอักษรสูง หรือ ห นำอักษรต่ำในการเขียนภาษาไทยมาตรฐาน

แถวที่ 2 พยัญชนะต้นดั้งเดิมของคำศัพท์เป็นเสียงกัก ไม่ก้อง ไม่มีลม เสียงเหล่านี้อาจแทนด้วยอักษรกลาง ชุดที่ 1 < ป ต จ ก > ในการเขียนภาษาไทยมาตรฐาน

แถวที่ 3 พยัญชนะต้นดั้งเดิมของคำศัพท์เป็นเสียงคอดหอยกัก หรือคอดหอยกักร่วม เสียงเหล่านี้อาจแทนได้ด้วยอักษรกลางชุดที่ 2 < อ บ ด > ในการเขียนภาษาไทยมาตรฐาน

แถวที่ 4 พยัญชนะต้นดั้งเดิมของคำศัพท์เป็นเสียงก้อง เสียงเหล่านี้อาจแทนด้วยอักษรต่ำในการเขียนภาษาไทยมาตรฐาน

	A	B	C	DL	DS
1	หุ	ไซ	ข้าว	ขาด	หมัด
	ขา	ผ่า	เสือ	เหิงอก	สุก
	หั่ว	เช่า	ไข่	หาบ	ผัก
2	ปี	ป่า	ป้า	ปอด	กบ
	ตา	ไก่	กล้า	ปีก	ตับ
	กิน	แก้	ต้ม	ตอก	เจ็บ
3	บิน	บ่า	บ้า	แดด	เบ็ด
	แดง	บ่าว	บ้าน	อาบ	ดิบ
	ดาว	ด่า	อ้า	ดอก	อก
4	มือ	ฟี่	น้ำ	มีด	นก
	คาง	ฟ่อ	น้อง	ลูก	มัด
	นา	ไร่	ม้า	เลือด	ลัก

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้รายการคำจำนวน 800 คำ และแบบทดสอบเสียงวรรณยุกต์ในภาษาตระกูลไทของวิลเลียม เจ. เกดนี (William J. Gedney, 1972) จำนวน 60 คำ รวมทั้งอุปกรณ์ประกอบการสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์ผู้บอกภาษา โดยให้ผู้บอกภาษาออกเสียงคำละ 2 ครั้ง ผู้วิจัยฟังเสียงของผู้บอกภาษาจนแน่ใจว่าเป็นเสียงใดบ้างแล้วจึงบันทึกด้วยสัทอักษร (IPA) บันทึกเสียงด้วยเครื่องบันทึกเสียงแบบดิจิทัลเพื่อเป็นหลักฐานในการตรวจสอบข้อมูลภายหลัง จากนั้นจึงจัดบันทึกข้อมูลลงบัตรคำด้วยสัทอักษร

5. การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้มาพิจารณาคัดเลือกคำที่ผู้บอกภาษาสามารถให้ข้อมูลครบถ้วน จึงเลือกรายการคำที่ใช้ในการวิเคราะห์ทั้งสิ้น 750 คำ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลระบบเสียงภาษาไทย โดยใช้หลักการหาคู่เทียบเสียง (minimal pairs) และคู่เทียบเสียงคล้าย (analogous pairs) สำหรับการวิเคราะห์หน่วยเสียง

วรรณยุกต์นั้นพิจารณาการแยกเสียงของหน่วยเสียงวรรณยุกต์โดยใช้แบบทดสอบของวิลเลียม เจ. เก็ดนีย์ (William J. Gedney, 1972) จากนั้นนำมาวิเคราะห์หาสัญลักษณ์ของหน่วยเสียงวรรณยุกต์โดยใช้โปรแกรม Pratt

ผลการวิจัย

1. หน่วยเสียงพยัญชนะภาษาไทยถิ่นในจังหวัดบึงกาฬ ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ตารางหน่วยเสียงพยัญชนะภาษาไทยถิ่นในจังหวัดบึงกาฬ

ลักษณะ ของเสียง	ฐานกรณ์	ริม ฝีปาก	ริม ฝีปาก และ ฟัน	ปุ่ม เหงือก	เพดาน แข็ง	เพดาน อ่อน	คอหอย
	คุณสมบัติ ของเสียง						
กักหรือระเบิด	ไม่ก้อง ไม่มีลม	p		t		k	ʔ
	ไม่ก้อง มีลม	p ^h		t ^h		k ^h	
	ก้อง	b		d			
กึ่งเสียดแทรก	ไม่ก้อง ไม่มีลม				c		
เสียดแทรก	ไม่ก้อง		f	s			h
นาสิก	ก้อง	m		n	ɲ	ŋ	
ข้างลิ้น	ก้อง			l			
ครึ่งสระ	ก้อง	w			j		

หน่วยเสียงพยัญชนะต้นเดียวในภาษาลาว ภาษาพวน ภาษาญ้อ และภาษาผู้ไท จังหวัดบึงกาฬ มีหน่วยเสียงพยัญชนะต้นเดียวจำนวน 20 หน่วยเสียงเท่ากัน ได้แก่ /p-, t-, k-, ʔ-, p^h-, t^h-, k^h-, b-, d-, c-, f-, s-, h-, m-, n-, ɲ-, ŋ-, l-, w-, j-/ และพยัญชนะท้าย 9 หน่วยเสียงเท่ากัน ได้แก่ /-p-, -t-, -k-, -ʔ-, -m-, -n-, -ŋ-, -w-, -j/

แต่ภาษาผู้ไทมีหน่วยเสียงพยัญชนะต้นควบกล้ำ 2 หน่วยเสียง ได้แก่ /k^hw-, sw-/ การเปรียบเทียบหน่วยเสียงพยัญชนะในภาษาไทถิ่นจังหวัดบึงกาฬ ได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ตารางเปรียบเทียบหน่วยเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยวในภาษาไทถิ่นจังหวัดบึงกาฬ

ประเภท ของเสียง ภาษา	ภาษาลาว	ภาษาพวน	ภาษาญ้อ	ภาษาผู้ไท
กักหรือระเบิด	p-t k-ʔ- p ^h -t ^h -k ^h - b-d-	p-t k-ʔ- p ^h -t ^h -k ^h - b-d-	p-t k-ʔ- p ^h -t ^h -k ^h - b-d-	p-t k-ʔ- p ^h -t ^h -k ^h - b-d-
กึ่งเสียดแทรก	c-	c-	c-	c-
เสียดแทรก	f-s h-	f-s h-	f-s h-	f-s h-
นาสิก	m-n-ɲ-ŋ-	m-n-ɲ-ŋ-	m-n-ɲ-ŋ-	m-n-ɲ-ŋ-
ข้างลิ้น	l-	l-	l-	l-
ครึ่งสระ	w-j-	w-j-	w-j-	w-j-

เสียงปฏิภาคของพยัญชนะต้นเดี่ยวในภาษาลาว ภาษาพวน ภาษาญ้อ และภาษาผู้ไท จะเป็นเสียงปฏิภาคที่เหมือนกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

	ภาษาลาว	ภาษาพวน	ภาษาญ้อ	ภาษาผู้ไท	ความหมาย
/p-/	p-	p-	p-	p-	
	pa: ⁶	pa: ⁴	pa: ⁵	pa: ⁵	ป่า
/t-/	t-	t-	t-	t-	
	ti:n ²	ti:n ²	ti:n ¹	ti:n ¹	เท้า

	ภาษาลาว	ภาษาพวน	ภาษาญ้อ	ภาษาผู้ไท	ความหมาย
/k-/	k-	k-	k-	k-	
	kwɛ̃ ²	kwɛ̃ ²	kwɛ̃ ¹	kwɛ̃ ¹	กอง
/ʔ-/	ʔ-	ʔ-	ʔ-	ʔ-	
	ʔa: ²	ʔa: ²	ʔa: ¹	ʔa: ²	อ้า
/b-/	b-	b-	b-	b-	
	bin ²	bin ²	bin ¹	bin ¹	บิน
/d-/	d-	d-	d-	d-	
	deɲ ²	deɲ ²	deɲ ¹	deɲ ¹	แดง

นอกจากนี้ ยังพบเสียงปฏิภาคของพยัญชนะต้นเดียวในภาษาลาว ภาษาพวน ภาษาญ้อ เป็นเสียง /k^h-/ แต่ในภาษาผู้ไท จะเป็นเสียง /h-/ ผู้วิจัยพบคำจำนวนหนึ่งที่มีเสียงปฏิภาคแบบนี้

ภาษาลาว	ภาษาพวน	ภาษาญ้อ	ภาษาผู้ไท	ความหมาย
k ^h -	k ^h -	k ^h -	h-	
k ^h a: ¹	k ^h a: ¹	k ^h a: ¹	ha: ¹	ชา
k ^h a:t ⁵	k ^h a:t ³	k ^h a:t ³	ha:t ²	ชาด
k ^h a:j ¹	k ^h a:j ¹	k ^h a:j ¹	ha:j ¹	ชาย
k ^h a:w ¹	k ^h a:w ¹	k ^h a:w ¹	ha:w ¹	ชาว

ภาษาลาว	ภาษาพวน	ภาษาญ้อ	ภาษาผู้ไท	ความหมาย
k ^h uɯn ⁵	k ^h uɯn ⁵	k ^h uɯn ⁴	huɯn ⁵	ขึ้น
k ^h uɯn ⁴	k ^h uɯn ³	k ^h uɯn ³	huɯn ³	ขึ้น
k ^h em ¹	k ^h em ¹	k ^h em ¹	hem ¹	เข็ม
k ^h ɛ:n ¹	k ^h ɛ:n ¹	k ^h ɛ:n ¹	he:n ¹	แขน
k ^h iaŋ ¹	k ^h iaŋ ¹	k ^h iaŋ ¹	he:ŋ ¹	เขียง
k ^h aw ⁵	k ^h aw ⁵	k ^h aw ⁴	haw ⁵	คม
k ^h ɛw ⁵	k ^h ɛw ⁵	k ^h ɛw ⁴	hew ⁵	ฟัน (คานาม)

ตารางที่ 3 ตารางเปรียบเทียบหน่วยเสียงพยัญชนะต้นควบกล้ำในภาษาไทถิ่นจังหวัดบึงกาฬ

ภาษา ประเภท ของเสียง	ภาษาลาว	ภาษาพวน	ภาษาญ้อ	ภาษาผู้ไท
หน่วยเสียง พยัญชนะต้น ควบกล้ำ	ไม่ปรากฏหน่วย เสียงพยัญชนะ ต้นควบกล้ำ	ไม่ปรากฏหน่วย เสียงพยัญชนะ ต้นควบกล้ำ	ไม่ปรากฏหน่วย เสียงพยัญชนะ ต้นควบกล้ำ	k ^h w- sw-

ภาษาลาว ภาษาพวน ภาษาญ้อ ไม่มีหน่วยเสียงพยัญชนะต้นควบกล้ำ แต่ภาษาผู้ไทมีพยัญชนะต้นควบกล้ำ /k^hw-, sw-/ ในคำต่อไปนี้

ภาษาลาว	ภาษาพวน	ภาษาญ้อ	ภาษาผู้ไท	ความหมาย
k ^h -	k ^h -	k ^h -	k ^h w-	
k ^h uan ¹	k ^h uan ¹	k ^h uan ¹	k ^h wa:n ⁵	ขวาน
s-	s-	s-	sw-	
suaj ¹	suaj ¹	suaj ¹	swa:j ¹	สาย (เวลา)

หน่วยเสียงพยัญชนะท้ายในภาษาไทถิ่นจังหวัดบึงกาฬ มีจำนวน 9 หน่วยเสียง เท่ากัน ได้แก่ /p, t, k, ʔ, m, n, ŋ, w, j/ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4 ตารางเปรียบเทียบหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายในภาษาไทถิ่นจังหวัดบึงกาฬ

ภาษา ประเภท ของเสียง	ภาษาลาว	ภาษาพวน	ภาษาญ้อ	ภาษาผู้ไท
กักหรือระเบิด	-p -t -k -ʔ	-p -t -k -ʔ	-p -t -k -ʔ	-p -t -k -ʔ
นาสิก	-m -n -ŋ	-m -n -ŋ	-m -n -ŋ	-m -n -ŋ
ครึ่งสระ	-w -j	-w -j	-w -j	-w -j

เสียงปฏิภาคของพยัญชนะท้ายในภาษาลาว ภาษาพวน ภาษาญ้อ และภาษา
ผู้ไท ส่วนใหญ่จะเป็นเสียงปฏิภาคที่เหมือนกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

	ภาษา ลาว	ภาษา พวน	ภาษาญ้อ	ภาษา ผู้ไท	ความหมาย
/-m/	-m	-m	-m	-m	
	ke:m ⁶	ke:m ⁴	ke:m ⁴	ke:m ⁵	แก้ม
/-n/	-n	-n	-n	-n	
	ba:n ²	ba:n ²	ba:n ¹	ba:n ¹	บาน
/-ŋ/	-ŋ	-ŋ	-ŋ	-ŋ	
	ca:ŋ ²	ca:ŋ ²	ca:ŋ ¹	ca:ŋ ¹	จี๊ด
/-w/	-w	-w	-w	-w	
	k ^h aw ⁵	k ^h aw ⁵	k ^h aw ⁴	k ^h aw ⁵	ข้าว
/-j/	j	j	j	j	
	ʔaj ²	ʔaj ²	ʔaj ¹	ʔaj ¹	ไอ

เสียงปฏิภาคของพยัญชนะท้ายที่ต่างกัน คือ ภาษาลาว ภาษาพวน ภาษาญ้อ เป็นเสียง / -k / ภาษาผู้ไทเป็นเสียง / -ʔ /

ภาษาลาว	ภาษาพวน	ภาษาญ้อ	ภาษาผู้ไท	ความหมาย
-k	-k	-k	-ʔ	
be:k ⁵	be:k ³	be:k ³	beʔ ²	แบก
pu:k ⁵	pu:k ³	pu:k ³	puʔ ²	ปลูก

2. หน่วยเสียงสระภาษาไทยถิ่นจังหวัดบึงกาฬ ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5 ตารางแสดงหน่วยเสียงสระในภาษาไทยถิ่นจังหวัดบึงกาฬ

ตำแหน่งของลิ้นและ ลักษณะริมฝีปาก ระดับลิ้น	ลิ้นส่วนหน้า		ลิ้นส่วนหลังค่อนกลาง	ลิ้นส่วนหลัง
	ไม่ห่อริมฝีปาก		ไม่ห่อริมฝีปาก	ห่อริมฝีปาก
สูง	i	i:	u	u:
กลางสูง	e	e:	ə	o
กลางต่ำ	ɛ	ɛ:		ɔ
ต่ำ			a	
สระประสม	ia		ua	ua

ภาษาลาว ภาษาพวน ภาษาญ้อ และภาษาผู้ไท มีหน่วยเสียงสระเดี่ยวจำนวน 18 หน่วยเสียงเท่ากัน ได้แก่ / i, i:, e, e:, ɛ, ɛ:, u, u:, ə, ə:, a, a:, u, u:, o, o:, ɔ, ɔ: / ภาษาลาว ภาษาพวน ภาษาญ้อ มีหน่วยเสียงสระประสมจำนวน 3 หน่วยเสียงเท่ากัน คือ / ia, ua, ua / ส่วนภาษาผู้ไทไม่ปรากฏหน่วยเสียงสระประสม

ตารางที่ 6 ตารางแสดงหน่วยเสียงสระเดี่ยวในภาษาไทยถิ่นจังหวัดบึงกาฬ

ประเภท ของเสียง \ ภาษา	ภาษาลาว	ภาษาพวน	ภาษาญ้อ	ภาษาผู้ไท
หน่วยเสียง สระหน้า	i, i:, e, e:, ε, ε:	i, i:, e, e:, ε, ε:	i, i:, e, e:, ε, ε:	i, i:, e, e:, ε, ε:
หน่วยเสียง สระกลาง	u, u:, ə, ə:, a, a:	u, u:, ə, ə:, a, a:	u, u:, ə, ə:, a, a:	u, u:, ə, ə:, a, a:
หน่วยเสียง สระหลัง	u, u:, o, o:, ɔ, ɔ:	u, u:, o, o:, ɔ, ɔ:	u, u:, o, o:, ɔ, ɔ:	u, u:, o, o:, ɔ, ɔ:

เสียงปฏิภาคของสระเดี่ยวในภาษาลาว ภาษาพวน ภาษาญ้อ และภาษาผู้ไท
จะเป็นเสียงปฏิภาคที่เหมือนกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

	ภาษาลาว	ภาษาพวน	ภาษาญ้อ	ภาษาผู้ไท	ความหมาย
/i/	i	i	i	i	
	sim ³	sim ²	sim ²	sim ²	ชิม
/e/	e	e	e	e	
	k ^h em ³	k ^h em ²	k ^h em ²	k ^h em ²	เค็ม
/u/	u	u	u	u	
	nuŋ ⁴	nuŋ ³	nuŋ ³	nuŋ ³	หนึ่ง
/a:/	a:	a:	a:	a:	
	ta:j ²	ta:j ²	ta:j ¹	ta:j ¹	ตาย
/u:/	u:	u:	u:	u:	

	ภาษาลาว	ภาษาพวน	ภาษาญ้อ	ภาษาผู้ไท	ความหมาย
	hu: ¹	hu: ¹	hu: ¹	hu: ¹	หู
/o/	o	o	o	o	
	fot ⁶	pa: ⁴	pa: ⁵	pa: ⁵	เด็ด

สระเดี่ยวเสียงยาวตามด้วยพยัญชนะท้าย /-k/ ในภาษาลาว ภาษาพวน ภาษาญ้อ จะเป็นสระเดี่ยวเสียงสั้นตามด้วยพยัญชนะ /-ʔ/ ในภาษาผู้ไท

ภาษา ลาว	ภาษา พวน	ภาษาญ้อ	ภาษาผู้ไท	ความหมาย
to:k ⁵	to:k ³	to:k ³	toʔ ⁵	ตอก
bɛ:k ⁵	bɛ:k ³	bɛ:k ³	bɛʔ ²	แบก
lu:k ⁶	lu:k ⁵	lu:k ⁴	luʔ ³	ลูก
ʔo:k ⁶	ʔo:k ³	ʔo:k ³	ʔoʔ ⁵	ออก

สระเดี่ยว /a-/ ตามด้วยพยัญชนะท้าย /-j/ ในภาษาลาว และภาษาญ้อ สำหรับ ภาษาพวน และภาษาผู้ไทจะเป็นเสียงสระ /-ə-/

ภาษาลาว	ภาษาพวน	ภาษาญ้อ	ภาษาผู้ไท	ความหมาย
-aj	ə:	-aj	ə:	
maj ⁴	mə: ³	maj ⁴	mə: ³	ใหม่
ɲaj ⁴	ɲə: ³	ɲaj ⁴	ɲə: ³	ใหญ่
haj ⁵	hə: ⁵	haj ⁴	hə: ⁵	ให้
saj ⁴	sə: ³	saj ⁴	sə: ³	ใส่

หน่วยเสียงสระประสมในภาษาไทยถิ่นในจังหวัดบึงกาฬ ได้แก่ ภาษาลาว ภาษาวน ภาษาญ้อ มีจำนวน 3 หน่วยเสียงเท่ากัน คือ / ia, uua, ua / ส่วนภาษาผู้ไทไม่ปรากฏหน่วยเสียงสระประสม

ตารางที่ 7 ตารางแสดงหน่วยเสียงสระประสมในภาษาไทยถิ่นจังหวัดบึงกาฬ

ภาษา ประเภทของเสียง	ภาษาลาว	ภาษาวน	ภาษาญ้อ	ภาษาผู้ไท
หน่วยเสียง สระประสม	ia, uua, ua	ia, uua, ua	ia, uua, ua	ไม่ปรากฏหน่วย เสียงสระประสม

ภาษาลาว ภาษาวน ภาษาญ้อ จะเป็นเสียงสระประสม /ia/ ส่วนภาษาผู้ไท จะปรากฏเป็นเสียงสระเดี่ยว /e:/ ดังตัวอย่าง

ภาษาลาว	ภาษาวน	ภาษาญ้อ	ภาษาผู้ไท	ความหมาย
ia	ia	ia	e:	
kian ²	kian ²	kian ¹	ke:n ¹	เกวียน
mia ³	mia ²	mia ²	me: ²	เมีย

ภาษาลาว จะเป็นเสียงสระประสม /ia/ ภาษาพวน ภาษาญ้อ จะเป็นเสียงสระประสม /ua/ ส่วนภาษาผู้ไทจะปรากฏเป็นเสียงสระเดี่ยว /o:/ ดังตัวอย่าง

ภาษาลาว	ภาษาพวน	ภาษาญ้อ	ภาษาผู้ไท	ความหมาย
ia	ua	ua	o:	
kia ²	kua ²	kua ²	kə: ¹	เกลือ
dian ²	duan ²	duan ¹	də:n ¹	เดือน

ภาษาลาว ภาษาพวน ภาษาญ้อ จะเป็นเสียงสระประสม /ua/ ภาษาผู้ไทจะเป็นเสียงสระเดี่ยว /o:/ ดังตัวอย่าง

ภาษาลาว	ภาษาพวน	ภาษาญ้อ	ภาษาผู้ไท	ความหมาย
ua	ua	ua	o:	
kuaj ⁶	kuaj ⁴	kuaj ⁴	ko:j ⁵	กล้วย
ɣua ³	ɣua ²	ɣua ²	ɣo: ²	วัว

3. การเปรียบเทียบหน่วยเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทถิ่นในจังหวัดบึงกาฬ พบว่ามีความแตกต่างกันในด้านของจำนวนหน่วยเสียงและการแยกเสียง กล่าวคือ ภาษาพวน ภาษาญ้อ และภาษาผู้ไท มีจำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียงเท่ากัน ส่วนภาษาลาว มีจำนวน 6 หน่วยเสียง เมื่อพิจารณาการแยกเสียงของหน่วยเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทถิ่นในจังหวัดบึงกาฬ พบว่า ภาษาญ้อ และภาษาผู้ไท มีการแยกเสียงเป็น 2 ทาง (Two way split) ส่วนภาษาลาว และภาษาพวน มีการแยกเสียงเป็น 3 ทาง (Three way split) การแยกเสียงวรรณยุกต์ของภาษาลาว ภาษาพวน ภาษาญ้อ ภาษาผู้ไท ในจังหวัดบึงกาฬ มีดังนี้

วรรณยุกต์ภาษาลาว ตำบลนาแสง อำเภอศรีวิไล จังหวัดบึงกาฬ มีการแยกเสียงเป็น 3 ทาง (Three way split) โดยพยัญชนะต้นดั้งเดิมที่มีอิทธิพลต่อการแยกเสียงในช่อง A คือ เสียงกัก ไม่ก้อง มีลม และเสียงเสียดแทรก กลุ่มหนึ่ง เสียงกัก ไม่ก้อง ไม่มีลม เสียงคอดหอยหัก คอดหอยกักร่วม กลุ่มหนึ่ง และเสียงก้อง อีกกลุ่มหนึ่ง ช่อง C พยัญชนะต้นที่มีอิทธิพลต่อการแยกเสียง คือ เสียงกัก ไม่ก้อง มีลม และเสียงเสียดแทรก กลุ่มหนึ่ง เสียงกัก ไม่ก้อง ไม่มีลม เสียงคอดหอยหัก คอดหอยกักร่วม เสียงก้อง อีกกลุ่มหนึ่ง ช่อง DL และ DS คือ พยัญชนะต้นที่มีอิทธิพลต่อการแยกเสียง คือ เสียงไม่ก้อง กลุ่มหนึ่ง และเสียงก้อง อีกกลุ่มหนึ่ง ส่วนช่อง B ไม่มีการแยกเสียง ดังนั้นรูปแบบการแยกเสียงวรรณยุกต์จึงเป็นแบบ A1-23-4, B1234, C1-234 DL/DS123-4 มีหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียง ได้แก่ หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 1 เสียงต่ำขึ้น (24) หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 2 เสียงกลางตก (31) หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 3 เสียงกลางขึ้นตก (343) หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 4 เสียงกลางระดับ (33) หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 5 เสียงต่ำระดับ (22) หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 6 เสียงสูงขึ้นตก (452)

วรรณยุกต์ภาษาพวน ตำบลวิศิษฐ์ อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ มีการแยกเสียงเป็น 3 ทาง (Three way split) โดยพยัญชนะต้นดั้งเดิมที่มีอิทธิพลต่อการแยกเสียงในช่อง A และ C คือ เสียงกัก ไม่ก้อง มีลม และเสียงเสียดแทรก กลุ่มหนึ่ง เสียงกัก ไม่ก้อง ไม่มีลม เสียงคอดหอยหัก คอดหอยกักร่วม เสียงก้อง อีกกลุ่มหนึ่ง ช่อง B DL และ DS พยัญชนะต้นที่มีอิทธิพลต่อการแยกเสียง คือ เสียงไม่ก้อง กลุ่มหนึ่ง และเสียงก้อง อีกกลุ่มหนึ่ง ดังนั้นรูปแบบการแยกเสียงวรรณยุกต์จึงเป็นแบบ A/C1-234, B DL/DS123-4 มีหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง ได้แก่ หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 1 เสียงต่ำขึ้น (24) หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 2 เสียงกลางระดับ (33) หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 3 เสียงกลางตก (31) หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 4 เสียงสูงระดับ (44) หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 5 เสียงสูงขึ้นตก (452)

วรรณยุกต์ภาษาญ้อ ตำบลปงไฮ อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ การแยกเสียงเป็น 2 ทาง (Two way split) โดยพยัญชนะต้นดั้งเดิมที่มีอิทธิพลต่อการแยกเสียงในช่อง A C DL และ DS คือ เสียงไม่ก้อง กลุ่มหนึ่ง และเสียงก้อง อีกกลุ่มหนึ่ง ส่วนช่อง B ไม่มีการแยกเสียง ดังนั้นรูปแบบการแยกเสียงวรรณยุกต์จึงเป็นแบบ A/C/DL/DS123-4,

B1234 มีหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง ได้แก่ หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 1 เสียงต่ำขึ้น (24) หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 2 เสียงกลางขึ้น (34) หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 3 เสียงกลางระดับ (33) หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 4 เสียงสูงขึ้นตก (452) หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 5 เสียงต่ำระดับ (22)

วรรณยุกต์ภาษาผู้ไท ตำบลตาแฝก อำเภอพรเจริญ จังหวัดบึงกาฬ การแยกเสียงเป็น 2 ทาง (Two way split) โดยพยัญชนะต้นดั้งเดิมที่มีอิทธิพลต่อการแยกเสียงในช่อง A B C DL และ DS คือ เสียงไม่ก้อง กลุ่มหนึ่ง และเสียงก้อง อีกกลุ่มหนึ่ง ดังนั้นรูปแบบการแยกเสียงวรรณยุกต์จึงเป็นแบบ A/B/C/DL/DS123-4 มีหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง ได้แก่ หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 1 เสียงต่ำขึ้น (24) หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 2 เสียงสูงขึ้นตก (452) หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 3 เสียงกลางตก (31) หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 4 เสียงกลางขึ้น (34) หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 5 เสียงสูงระดับ (44)

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ภาษาลาว ภาษาพวน ภาษาญ้อ และภาษาผู้ไทในจังหวัดบึงกาฬ สามารถแสดงรายละเอียดได้ ดังนี้

1. ช่อง A ได้แก่ พยางค์เป็น ซึ่งตัวเขียนภาษาไทยมาตรฐานไม่มีรูปวรรณยุกต์กำกับ เสียงวรรณยุกต์ในแต่ละภาษามีลักษณะทางสัทศาสตร์ ดังนี้

ภาษา A	ภาษาลาว	ภาษาพวน	ภาษาญ้อ	ภาษาผู้ไท
หุ	ᨶ	ᨶ		
ปี	ᨶ	ᨶ	ᨶ	ᨶ
บิน				
มื่อ	ᨶ		ᨶ	ᨶ

- 1.1 ภาษาลาว แยกเป็น 3 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ คือ
 - ก. A 1 หรือ ว. 1 ได้แก่ เสียงต่ำขึ้น (24)
 - ข. A 23 หรือ ว. 2 ได้แก่ เสียงกลางตก (31)
 - ค. A 4 หรือ ว. 3 ได้แก่ เสียงกลางขึ้นตก (343)
- 1.2 ภาษาพวน แยกเป็น 2 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ คือ
 - ก. A 1 หรือ ว. 1 ได้แก่ เสียงต่ำขึ้น (24)
 - ข. A 234 หรือ ว. 2 ได้แก่ เสียงกลางระดับ (33)
- 1.3 ภาษาญ้อ แยกเป็น 2 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ คือ
 - ก. A 1 หรือ ว. 1 ได้แก่ เสียงต่ำขึ้น (24)
 - ข. A 234 หรือ ว. 2 ได้แก่ เสียงกลางขึ้น (34)
- 1.4 ภาษาผู้ไท แยกเป็น 2 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ คือ
 - ก. A 1 หรือ ว. 1 ได้แก่ เสียงต่ำขึ้น (24)
 - ข. A 234 หรือ ว. 2 ได้แก่ เสียงสูงขึ้นตก (452)

ช่องวรรณยุกต์ A ลักษณะทางสัทศาสตร์ของพยัญชนะต้นในภาษาไทยดั้งเดิมที่เป็นเสียงมีลม และเสียงเสียดแทรก จะมีอิทธิพลต่อการแยกเสียงของภาษาลาวและภาษาพวน แต่ไม่มีอิทธิพลต่อการแยกเสียงวรรณยุกต์ในภาษาญ้อ และภาษาผู้ไท อีกประการหนึ่งคือ ลักษณะทางสัทศาสตร์ของพยัญชนะต้นในภาษาไทยดั้งเดิมที่เป็นเสียงก้อง และไม่ก้อง จะมีอิทธิพลต่อการแยกเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาว ภาษาญ้อ และภาษาผู้ไท แต่ไม่มีอิทธิพลต่อการแยกเสียงวรรณยุกต์ในภาษาพวน

2. ช่อง B ได้แก่ พยางค์เป็น ซึ่งตัวเขียนภาษาไทยมาตรฐานใช้รูปวรรณยุกต์เอกกำกับ เสียงวรรณยุกต์ในแต่ละภาษามีลักษณะทางสัทศาสตร์ ดังนี้

B ภาษา	ภาษาลาว	ภาษาพวน	ภาษาญ้อ	ภาษาผู้ไท
ไข่	𐄢	𐄣	𐄢	𐄣
ป่า		𐄣		𐄣
ด่า				
พ่อ		𐄢		𐄢

2.1 ภาษาลาว ไม่มีการแยกเสียงวรรณยุกต์ในช่อง B ปรากฏเพียงเสียงเดียว คือ B1234 หรือ ว. 4 ได้แก่ เสียงกลางระดับ (33)

2.2 ภาษาพวน แยกเป็น 2 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ คือ

ก. B 123 หรือ ว. 3 ได้แก่ เสียงกลางตก (31)

ข. B 4 หรือ ว. 4 ได้แก่ เสียงสูงระดับ (44)

2.3 ภาษาญ้อ ไม่มีการแยกเสียงวรรณยุกต์ในช่อง B ปรากฏเพียงเสียงเดียว คือ B1234 หรือ ว. 3 ได้แก่ เสียงกลางระดับ (33)

2.4 ภาษาผู้ไท แยกเป็น 2 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ คือ

ก. B 123 หรือ ว. 3 ได้แก่ เสียงกลางตก (31)

ข. B 4 หรือ ว. 4 ได้แก่ เสียงกลางขึ้น (34)

ช่องวรรณยุกต์ B ภาษาพวน และภาษาผู้ไท มีการแยกเสียงวรรณยุกต์เหมือนกัน คือ B 123-4 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของเสียงพยัญชนะต้นในภาษาไทยดั้งเดิมที่เป็นเสียงก้องและไม่ก้อง ส่วนภาษาลาวและภาษาญ้อ ไม่มีการแยกเสียงวรรณยุกต์ในช่อง B1234 กล่าวคือ ใช้เสียงวรรณยุกต์เดียวกันหมด

3. ช่อง C ได้แก่ พยางค์เป็น ซึ่งตัวเขียนภาษาไทยมาตรฐานใช้รูปวรรณยุกต์โทกำกับ เสียงวรรณยุกต์ในแต่ละภาษามีลักษณะทางสัทศาสตร์ ดังนี้

ภาษา C	ภาษาลาว	ภาษาพวน	ภาษาญ้อ	ภาษาผู้ไท
ข้าว	𐄓	𐄓	𐄓	𐄓
ป่า	𐄓	𐄓		
บ้า				
น้ำ			𐄓	𐄓

3.1 ภาษาลาว แยกเป็น 2 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ คือ

ก. C 1 หรือ ว. 5 ได้แก่ เสียงต่ำระดับ (22)

ข. C 234 หรือ ว. 6 ได้แก่ เสียงสูงขึ้นตก (452)

3.2 ภาษาพวน แยกเป็น 2 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ คือ

ก. C 1 หรือ ว. 5 ได้แก่ เสียงสูงขึ้นตก (452)

ข. C 234 หรือ ว. 4 ได้แก่ เสียงสูงระดับ (44)

3.3 ภาษาญ้อ แยกเป็น 2 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ คือ

ก. C 123 หรือ ว. 4 ได้แก่ เสียงสูงขึ้นตก (452)

ข. C 4 หรือ ว. 5 ได้แก่ เสียงต่ำระดับ (22)

3.4 ภาษาผู้ไท แยกเป็น 2 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ คือ

ก. C 123 หรือ ว. 5 ได้แก่ เสียงสูงระดับ (44)

ข. C 4 หรือ ว. 4 ได้แก่ เสียงกลางขึ้น (34)

ช่องวรรณยุกต์ C ภาษาลาว และภาษาพวน มีการแยกเสียงวรรณยุกต์เหมือนกัน คือ C 1-234 ซึ่งแสดงให้เห็นลักษณะทางสัทศาสตร์ของเสียงพยัญชนะต้นในภาษาไทยดั้งเดิมที่เป็นเสียงมีลม และเสียงเสียดแทรกที่มีอิทธิพลต่อการแยกเสียงวรรณยุกต์ ส่วนภาษาญ้อ และภาษาผู้ไท มีการแยกเสียงวรรณยุกต์เหมือนกัน คือ C 123-4 แสดงให้เห็นถึงลักษณะทางสัทศาสตร์ของพยัญชนะต้นในภาษาไทยดั้งเดิมที่เป็นเสียงก้อง และไม่ก้อง ที่มีอิทธิพลต่อการแยกเสียงวรรณยุกต์

4. ช่อง DL ได้แก่ พยางค์ตาย สระเสียงยาว เสียงวรรณยุกต์ในแต่ละภาษามีลักษณะทางสัทศาสตร์ ดังนี้

DL \ ภาษา	ภาษาลาว	ภาษาพวน	ภาษาญ้อ	ภาษาผู้ไท
ขาด	L	h	T	n
ปอด				
แดด				
มีด	T	n	n	h

4.1 ภาษาลาว แยกเป็น 2 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ คือ

ก. DL 123 หรือ ว. 5 ได้แก่ เสียงต่ำระดับ (22)

ข. DL 4 หรือ ว. 4 ได้แก่ เสียงกลางระดับ (33)

4.2 ภาษาพวน แยกเป็น 2 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ คือ

ก. DL 123 หรือ ว. 3 ได้แก่ เสียงกลางตก (31)

ข. DL 4 หรือ ว. 5 ได้แก่ เสียงสูงขึ้นตก (452)

4.3 ภาษาญ้อ แยกเป็น 2 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ คือ

ก. DL 123 หรือ ว. 3 ได้แก่ เสียงกลางระดับ (33)

ข. DL 4 หรือ ว. 4 ได้แก่ เสียงสูงขึ้นตก (452)

4.4 ภาษาผู้ไท แยกเป็น 2 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ คือ

ก. DL 123 หรือ ว. 2 ได้แก่ เสียงสูงขึ้นตก (452)

ข. DL 4 หรือ ว. 3 ได้แก่ เสียงกลางตก (31)

ช่องวรรณยุกต์ DL ภาษาลาว ภาษาพวน ภาษาญ้อ และภาษาผู้ไท มีการแยกเสียงวรรณยุกต์เหมือนกัน คือ DL 123-4 ซึ่งแสดงให้เห็นลักษณะทางสัทศาสตร์ของเสียงพยัญชนะต้นในภาษาไทยดั้งเดิมที่เป็นเสียงเสียงก้อง และไม่ก้อง ที่มีอิทธิพลต่อการแยกเสียงวรรณยุกต์

5. ช่อง DS ได้แก่ พยางค์ตาย สระเสียงสั้น เสียงวรรณยุกต์ในแต่ละภาษามีลักษณะทางสัทศาสตร์ ดังนี้

ภาษา DS	ภาษาลาว	ภาษาพวน	ภาษาญ้อ	ภาษาผู้ไท
หมัด				
กบ				
เบ็ด				
นก				

5.1 ภาษาลาว แยกเป็น 2 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ คือ

ก. DS 123 หรือ ว. 6 ได้แก่ เสียงสูงขึ้นตก (452)

ข. DS 4 หรือ ว. 4 ได้แก่ เสียงกลางระดับ (33)

5.2 ภาษาพวน แยกเป็น 2 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ คือ

ก. DS 123 หรือ ว. 2 ได้แก่ เสียงกลางระดับ (33)

ข. DS 4 หรือ ว. 5 ได้แก่ เสียงสูงขึ้นตก (452)

5.3 ภาษาญ้อ แยกเป็น 2 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ คือ

ก. DS 123 หรือ ว. 2 ได้แก่ เสียงกลางขึ้น (34)

ข. DS 4 หรือ ว. 4 ได้แก่ เสียงสูงขึ้นตก (452)

5.4 ภาษาผู้ไท แยกเป็น 2 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ คือ

ก. DS 123 หรือ ว. 5 ได้แก่ เสียงสูงระดับ (44)

ข. DS 4 หรือ ว. 3 ได้แก่ เสียงกลางตก (31)

ช่องวรรณยุกต์ DS ภาษาลาว ภาษาพวน ภาษาญ้อ และภาษาผู้ไท มีการแยกเสียงวรรณยุกต์เหมือนกัน คือ DS 123-4 ซึ่งแสดงให้เห็นลักษณะทางสัทศาสตร์ของเสียงพยัญชนะต้นในภาษาไทยดั้งเดิมที่เป็นเสียงเสียงก้อง และไม่ก้อง ที่มีอิทธิพลต่อการแยกเสียงวรรณยุกต์

การเปรียบเทียบหน่วยเสียงวรรณยุกต์ภาษาภาษาลาว ภาษาพวน ภาษาญ้อ และภาษาผู้ไท จังหวัดบึงกาฬ สามารถแสดงได้ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 8 ตารางแสดงหน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นจังหวัดบึงกาฬ

ภาษาลาว จังหวัดบึงกาฬ					
B ≠ DL					
	A	B	C	DL	DS
1	ว.1	ว.4			
2					
3	ว.2		ว.6	ว.5	ว.6
4	ว.3				ว.4

ภาษาพวน จังหวัดบึงกาฬ					
B ≠ DL					
	A	B	C	DL	DS
1	ว.1		ว.5		
2		ว.3		ว.3	ว.2
3	ว.2		ว.4		
4				ว.5	

ภาษาญ้อ จังหวัดบึงกาฬ					
B ≠ DL					
	A	B	C	DL	DS
1		ว.3			
2	ว.1		ว.4	ว.3	ว.2
3					
4	ว.2		ว.5	ว.4	

ภาษาผู้ไท จังหวัดบึงกาฬ					
B ≠ DL					
	A	B	C	DL	DS
1					
2	ว.1	ว.3	ว.5	ว.2	ว.5
3					
4	ว.2	ว.4		ว.3	

การแยกเสียงของวรรณยุกต์ในภาษาลาว ภาษาพวน ภาษาญ้อ และภาษาผู้ไท ในจังหวัดบึงกาฬ จะเห็นได้ว่าทุกภาษามีการแยกเสียงของวรรณยุกต์ช่อง B ไม่เท่ากับวรรณยุกต์ช่อง DL ($B \neq DL$) ลักษณะนี้จัดเป็นภาษากลุ่มลาวตามการศึกษาของเจมส์ อาร์ แชมเบอร์เลน (Chamberlain 1975 : 49 – 68) ที่ได้เสนอผลการใช้เกณฑ์ทางเสียงวรรณยุกต์ในการแบ่งกลุ่มภาษาตระกูลไทกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้เป็น 2 กลุ่มย่อยโดยพิจารณาจากความสัมพันธ์ของหน่วยเสียงวรรณยุกต์ในช่อง B และ DL ว่าภาษากลุ่มลาว (Lao) จะมีความสัมพันธ์แบบ $B \neq DL$ ส่วนภาษาที่ไม่ใช่กลุ่มลาว (Non – Lao) จะมีความสัมพันธ์แบบ $B = DL$

โครงสร้างของคำในภาษาไทถิ่นจังหวัดบึงกาฬ ส่วนใหญ่จะเป็นโครงสร้างคำพยางค์เดียว แต่มีการสร้างคำใหม่โดยการนำโครงสร้างคำพยางค์เดียวมารวมกันเป็นโครงสร้างคำสองพยางค์ โครงสร้างคำสามพยางค์ โครงสร้างคำสี่พยางค์ และโครงสร้างคำห้าพยางค์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตารางที่ 9 ตารางแสดงโครงสร้างของคำในภาษาไทถิ่นจังหวัดบึงกาฬ

คำ	ภาษาลาว	ภาษาพวน	ภาษาญ้อ	ภาษาผู้ไท
“กลม”	mon ³	mon ²	mon ²	mon ²
“กระทะ”	ka ³ tʰa ⁴	mo: ⁵ kʰa:ŋ ¹	mo: ⁴ kʰa:ŋ ¹	mo: ⁵ kʰa:ŋ ¹
“กระตุม”	ka ³ tum ⁵	ka ³ du:m ²	ma:k ³ ka ³ tiŋ ⁴	ma ³ tiŋ ⁴
“ฮุ่ง”	kʰun ⁴	kʰun ³	kʰun ³	hun ³
“คางคก”	kʰi: ⁵ kʰan ² kʰa:k ⁶	kʰan ² kʰa:k ⁵	ka ³ tu: ⁴	kʰa:ŋ ² kʰaŋ ³
“ผ้าขาวม้า”	pʰa: ⁵ pʰe: ³	pʰa: ⁵ kʰa:w ¹ ma: ⁴	pʰa: ⁴ pʰe: ²	pʰa: ⁵ pʰe: ²
“เมฆ”	kʰi: ⁵ fa: ⁶	kʰi: ⁵ fuar: ⁴	kʰi: ⁴ me:k ⁴	kʰi: ⁵ me:k ³
“แมลงวัน”	mɛ:ŋ ³ wan ³	mɛ:ŋ ² wan ²	mɛ:ŋ ² wan ²	mɛ:ŋ ² hon ⁴
“(กระตู่) ไพลำร่า”	ka ³ du:k ⁵ haj ¹ pa: ² la: ⁶	ka ³ du:k ² ʔak ²	ka ³ du:k ³ haj ¹ pa: ¹ de:k ³	ka ³ duŋ ⁵ ʔak ⁵
“สะตือ”	sa:j ¹ buu: ²	sa:j ¹ buu: ²	kʰi: ⁴ sa:j ¹ buu: ²	sa:j ⁵ buu: ²

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาไทถิ่นในจังหวัดบึงกาฬ สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาไทถิ่นในจังหวัดบึงกาฬ

การเปรียบเทียบหน่วยเสียงพยัญชนะและสระในภาษาไทถิ่นจังหวัดบึงกาฬ ภาษาลาว ภาษาพวน ภาษาญ้อ และภาษาผู้ไท มีหน่วยเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยว 20 หน่วยเสียง ได้แก่ /p-, t-, k-, ʔ-, p^h-, t^h-, k^h-, b-, d-, c-, f-, s-, h-, m-, n-, ɲ-, ŋ-, l-, w-, j-/ ภาษาลาว ภาษาพวน และภาษาญ้อ ไม่มีพยัญชนะต้นควบกล้ำ แต่ภาษาผู้ไท มีพยัญชนะต้นควบกล้ำ 2 หน่วยเสียง ได้แก่ /k^hw-, sw-/ ภาษาลาว ภาษาพวน ภาษาญ้อ และภาษาผู้ไท มีหน่วยเสียงพยัญชนะท้าย 9 หน่วยเสียง ได้แก่ /-p-, -t-, -k-, -ʔ-, -m-, -n-, -ŋ-, -w-, -j/ ภาษาลาว ภาษาพวน ภาษาญ้อ และภาษาผู้ไท มีหน่วยเสียงสระเดี่ยว 18 หน่วยเสียง ได้แก่ /i, ii, e, ei, ε, εi, u, ui, ə, əi, a, ai, u, uo, o, oi, ɔ, ɔi/ ภาษาลาว ภาษาพวน ภาษาญ้อ มีหน่วยเสียงสระประสม 3 หน่วยเสียง ได้แก่ /ia, ua, ua / ส่วนภาษาผู้ไท ไม่ปรากฏหน่วยเสียงสระประสม

การเปรียบเทียบหน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทถิ่นจังหวัดบึงกาฬ พบว่ามีความแตกต่างด้านหน่วยเสียงวรรณยุกต์ เมื่อพิจารณาด้านจำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ ภาษาลาวมีจำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียง ส่วนภาษาพวน ภาษาญ้อ และภาษาผู้ไท มีจำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง ทั้งนี้เมื่อพิจารณาการแยกเสียงของหน่วยเสียงวรรณยุกต์ ภาษาลาว และภาษาพวน มีการแยกเสียงเป็น 3 ทาง (Three way split) ส่วนภาษาญ้อ และภาษาผู้ไท มีการแยกเสียงเป็น 2 ทาง (Two way split) ทุกภาษามีการแยกเสียงของวรรณยุกต์ช่อง B ไม่เท่ากับวรรณยุกต์ช่อง DL (B ≠ DL) ซึ่งลักษณะนี้จัดเป็นภาษากลุ่มลาวตามการศึกษาของเจมส์ อาร์แชมเบอร์เลน (Chamberlain 1975 : 49 – 68) โดยเฉพาะรูปแบบการแยกเสียงวรรณยุกต์ของภาษาลาว จังหวัดบึงกาฬ ที่วรรณยุกต์ในช่อง B ไม่มีการแยกเสียง (B1234) ส่วนช่อง C มีการแยกเสียงแบบ C1–234 ซึ่งเป็นลักษณะกะไดลาวตามการศึกษาของ บราวน์ (Brown 1965 อ้างถึงใน วิจิตรน ภาณุพงศ์ 2530 : 37) ที่เสนอว่า เป็นรูปแบบการแยกเสียงวรรณยุกต์ที่มีเฉพาะกลุ่มลาวเท่านั้น

เมื่อพิจารณาแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของภาษาลาว ภาษาพวน ภาษาญ้อ และภาษาผู้ไทในจังหวัดบึงกาฬ โดยใช้เกณฑ์การจัดกลุ่มภาษาลาวของพินรัตน์ อัครวิฒนากุล (2546) ที่จำแนกภาษาลาวออกเป็น 4 กลุ่มย่อย ได้แก่ ภาษาลาวแท้ กลุ่มที่ 1 ลาวแท้กลุ่มที่ 2 ลาวกลาย และลาวเทียม สำหรับภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 จะมีการแยกเสียงวรรณยุกต์แบบ AC1-23-4 B1234 DL/DS123-4 และมีการรวมเสียงวรรณยุกต์แบบ C1=DL123/C234=DL4 ซึ่งภาษาลาว จังหวัดบึงกาฬ จัดอยู่ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 ส่วนภาษาพวน และภาษาญ้อ จัดอยู่ในกลุ่มภาษาลาวเทียม เนื่องจากมีวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นของภาษาลาวปรากฏอยู่ค่อนข้างน้อย กล่าวคือ ภาษาพวน วรรณยุกต์ช่อง B มีการแยกเสียงแบบ B123-4 ในขณะที่การแยกเสียงวรรณยุกต์ช่อง C1 กับ DL123 ($C1 \neq DL123$) /C234 กับ DL4 ($C234 \neq DL4$) ส่วนภาษาญ้อ จังหวัดบึงกาฬ วรรณยุกต์ช่อง B ไม่มีการแยกเสียง B1234 แต่ช่อง C มีการแยกเสียงแบบ C123-4 วรรณยุกต์แถว C และ DL มีการรวมเสียงกันแบบ C123=DL4 ซึ่งเป็นลักษณะที่แตกต่างจากภาษาลาวดั้งเดิมอย่างสิ้นเชิง ส่วนภาษาผู้ไท จังหวัดบึงกาฬ จัดอยู่ในภาษาลาวเทียม เนื่องจากไม่มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์แบบ B1234 $C1=DL123/C234=DL4$ ปรากฏอยู่เลย ซึ่งงานวิจัยนี้ยังได้ตั้งข้อสันนิษฐานไว้ว่า ในอนาคตภาษาลาวอาจมีวรรณยุกต์หลากหลายรูปแบบแตกต่างจากภาษาลาวในปัจจุบัน โดยเฉพาะการแยกเสียงวรรณยุกต์แบบ $C1 \neq DL123$ หรือ $C234 \neq DL4$ หรือการรวมเสียงแบบ $B=DL$ ดังนั้นในอนาคตลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงแบบ B1234 $C1=DL123/C234=DL4$ และ $B \neq DL$ อาจไม่ใช่ลักษณะเด่นของภาษาลาวอีกต่อไป

สำหรับการพิจารณาปฏิภาคของเสียงในภาษาลาว ภาษาพวน ภาษาญ้อ และภาษาผู้ไทในจังหวัดบึงกาฬ ที่คำศัพท์ภาษาไทยมาตรฐานใช้อักษรต่ำพยัญชนะต้น < พ ท ค > หรือภาษาไทยดั้งเดิมใช้เสียงพยัญชนะต้น $\cdot b \cdot d \cdot g$ พบว่า ภาษาลาว ภาษาพวน ภาษาญ้อ และภาษาผู้ไท จะใช้เสียง / p^h, t^h, k^h / ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่ม PH ตามการศึกษาของแชมเบอร์เลน (Chamberlain 1975 : 53) ที่ได้แบ่งภาษาตระกูลไทกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้เป็น 2 กลุ่ม โดยพิจารณาจากปฏิภาคของเสียง (Sound Correspondence) พยัญชนะต้นดั้งเดิมเสียงกักก้อง $\cdot b \cdot d \cdot g$ คือ กลุ่มชนิด พ (PH group) ซึ่งตัวเขียนภาษาไทยมาตรฐานใช้พยัญชนะต้น <พ ท ค> และกลุ่มสิถิล ป (P group) ซึ่งตัวเขียนภาษาไทยมาตรฐานใช้พยัญชนะต้น <ป ต ก>

2. การเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาไทถิ่นในจังหวัดบึงกาฬกับภาษาไทถิ่นในพื้นที่อื่น ๆ

ผลการวิจัยเรื่องระบบเสียงภาษาไทถิ่นในจังหวัดบึงกาฬ เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับภาษาไทถิ่นในพื้นที่อื่น ๆ ที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว มีข้อสังเกตที่น่าสนใจ โดยเฉพาะในแง่ของระบบเสียงวรรณยุกต์

ระบบเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาว ตำบลนาแสง อำเภอศรีวิไล จังหวัดบึงกาฬ จะมีการแยกเสียงวรรณยุกต์เป็น 3 ทาง รูปแบบการแยกเสียงวรรณยุกต์เป็นแบบ A1-23-4, B1234, C1-234 DL/DS123-4 และการรวมเสียงวรรณยุกต์แบบ C1=DL123/C234=DL4 ซึ่งคล้ายคลึงกับภาษาลาวกลุ่มเวียงจันทน์ (ทุระคมชัยภูมิ) และภาษากลุ่มลาวใต้ (อุบล ม่วงสามสิบ ยโสธร คำเขื่อนแก้ว ปักเซบ้องไฟ สหัสขันธ์ ประจันตคาม บัวใหญ่ ขอนแก่น อุดร พนมไพร) ภาษากลุ่มหนองคาย (Brown 1965) ภาษาลาวเวียง และภาษาลาวใต้ จังหวัดนครปฐม (กาญจนา พันธุ์คำ 2523) ภาษาลาวเวียงจังหวัดชัยนาท สุพรรณบุรี และนครปฐม และหน่วยเสียงวรรณยุกต์ภาษาลาวใต้จังหวัดชัยนาท และนครปฐม (กันทิมา วัฒนะประเสริฐ และสุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ 2531) ซึ่งเป็นลักษณะการแยกเสียงวรรณยุกต์ของภาษาลาวกลุ่มเวียงจันทน์ หรือภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 1 ตามเกณฑ์การจัดกลุ่มภาษาลาวของพิณรัตน์ อัครวัฒนากุล (2546) เนื่องจากมีวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นของภาษาลาวปรากฏอยู่มาก

ระบบเสียงวรรณยุกต์ภาษาพวน ตำบลวิศิษฐ์ อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ มีการแยกเสียงวรรณยุกต์เป็น 3 ทาง รูปแบบการแยกเสียงวรรณยุกต์เป็นแบบ A/C1-234, B DL/DS123-4 และมีการรวมเสียงวรรณยุกต์ช่อง B123=DL123 ซึ่งคล้ายคลึงกับภาษาพวนจังหวัดนครนายก (ทศไนย อารมณสุข 2521) ภาษาพวนจังหวัดสิงห์บุรี (อุทัยวรรณ ดันหยง 2526) ภาษาลาวพวนจังหวัดสุพรรณบุรี (กันทิมา วัฒนะประเสริฐ และสุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ, 2531) ภาษาพวนจังหวัดปราจีนบุรี (จารุวรรณ สุขปิติ 2532) ภาษาพวนจังหวัดนครนายก (ชลลดา สังวาลย์ทรัพย์ 2534) ภาษาพวนจังหวัดหนองคาย (พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล 2546) และภาษาพวนจังหวัดน่าน (พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล 2555) ส่วนใหญ่ภาษาพวนมีการรวมเสียงวรรณยุกต์ช่อง B

กับ DL แบบ B123=DL123 และ B4=DL4 แต่ภาษาพวนในงานวิจัยนี้มีรูปแบบการรวมเสียงเฉพาะ B123=DL123 ไม่มีการรวมเสียงในช่อง B4≠DL4 จึงอาจกล่าวได้ว่าภาษาพวนจังหวัดบึงกาฬยังคงมีรูปแบบที่เป็นลักษณะเด่นของภาษาพวนปรากฏอยู่

ระบบเสียงวรรณยุกต์ภาษาญ้อ ตำบลปงไฮ อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ มีการแยกเสียงวรรณยุกต์เป็น 2 ทาง รูปแบบการแยกเสียงวรรณยุกต์เป็นแบบ A/C/DL/DS123-4, B1234 การรวมเสียงแบบ B1234=DL123 และ C123=DL4 คล้ายคลึงกับภาษาญ้อ อำเภอนานหัว จังหวัดนครพนม ภาษาญ้อ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร และภาษาญ้ออำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ (ปิ่นกนก คำเรืองศรี 2545) สำหรับลักษณะเด่นของภาษาญ้อ พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล (2546) ได้อธิบายไว้ว่า ภาษาญ้อจะมีรูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์แบบ B1234 C1=DL123 และ C234=DL4 อันเป็นลักษณะเด่นของภาษาลาวปรากฏอยู่ แต่ภาษาญ้อในงานวิจัยนี้มีลักษณะบางประการที่แตกต่างออกไป กล่าวคือ วรรณยุกต์ช่อง C มีการแยกเสียงแบบ C123-4 จึงทำให้ไม่มีลักษณะเด่นของภาษาลาวปรากฏอยู่

ส่วนระบบเสียงวรรณยุกต์ภาษาผู้ไท ตำบลตาแฝก อำเภอพรเจริญ จังหวัดบึงกาฬ มีการแยกเสียงวรรณยุกต์เป็น 2 ทาง รูปแบบการแยกเสียงวรรณยุกต์เป็นแบบ A/B/C/DL/DS 123-4 มีการรวมเสียงวรรณยุกต์ในช่อง B4=C4 เมื่อเปรียบเทียบมีความคล้ายคลึงกับภาษาผู้ไทอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ (อรพินทร์ อุณากรสวัสดิ์ 2536) และภาษาผู้ไทอำเภอโซ่พิสัย จังหวัดบึงกาฬ (เพ็ญประภา จุมมาลี 2553) สำหรับลักษณะเด่นหรือลักษณะจำเพาะของภาษาผู้ไทนั้น พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล (2541) ได้อธิบายไว้ว่า ภาษาผู้ไทจะมีลักษณะการรวมเสียงที่เป็นลักษณะจำเพาะ คือ มีการรวมเสียงวรรณยุกต์ระหว่างแถว A B และ DL แบบ A4=B123=DL1234 และระหว่างแถว B กับ C แบบ B4=C4 สำหรับภาษาผู้ไทในงานวิจัยนี้มีลักษณะที่แตกต่างจากลักษณะจำเพาะบางประการ คือ มีการรวมเสียงเฉพาะช่อง B กับ C แบบ B4=C4 เท่านั้น

ผลการศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาไทยถิ่นในจังหวัดบึงกาฬ ได้แก่ ภาษาลาว ภาษาพวน ภาษาญ้อ และภาษาผู้ไท และการพิจารณาเปรียบเทียบกับระบบเสียงภาษาไทยถิ่นในพื้นที่อื่น ๆ ที่มีผู้ศึกษาไว้แล้วในครั้งนี้ ทำให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของระบบเสียงภาษาไทยถิ่นในแต่ละพื้นที่ว่ามีความเหมือนและแตกต่างกันอย่างไร

โดยเฉพาะความแตกต่างในแง่ของระบบเสียงวรรณยุกต์ ทั้งด้านจำนวน การแยกเสียง และลักษณะทางสัทศาสตร์ในแต่ละภาษา ความแตกต่างที่เกิดขึ้นอาจเนื่องมาจากอิทธิพลของกลุ่มคนและภาษาถิ่นที่อยู่ใกล้เคียง ผลการวิจัยนี้ทำให้ทราบถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของระบบเสียงภาษาไทยถิ่นทั้งในพื้นที่เดียวกัน และต่างพื้นที่ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาไทยถิ่นในจังหวัดบึงกาฬ”ทุนสนับสนุนงบประมาณ ประจำปี 2563 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

เอกสารอ้างอิง

- กันทิมา วัฒนะประเสริฐ และสุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ. (2531). รายงานการวิจัยเรื่องระบบเสียงภาษาลาวของกลุ่มน้ำท่าจีน. พิมพ์ครั้งที่ 2. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กาญจนา คูวัฒนะศิริ. (2524). วรรณยุกต์ในภาษาญ้อ. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กาญจนา พันธุ์คำ. (2523). ลักษณะเฉพาะด้านเสียงของภาษาลาวในอำเภอเมืองจังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จารุวรรณ สุขปิติ. (2532). การศึกษาลักษณะของภาษาลาวพวน ที่ตำบลหัวหว้า อำเภอศรีมหาโพธิ จังหวัดปราจีนบุรี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- ชนัญญิชา ภักดีไทย และอุมาภรณ์ สังขมาน. (2560). *การเปรียบเทียบการแปรของเสียงวรรณยุกต์ภาษาญ้อในจังหวัดสระบุรีและจังหวัดสกลนคร*. เรื่องเติมในการประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 55 สาขาศึกษาศาสตร์ สาขาเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ.
- ชลลดา สังวาลทรัพย์. (2534). *การศึกษาลักษณะของภาษาลาวพวนที่ตำบลหนองแสง อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ทศไนย อารมณสุข. (2521). *การศึกษาเปรียบเทียบเสียงของคำในภาษาพวนกับภาษาไทยมาตรฐาน*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ปิ่นนก คำเรืองศรี. (2545). *การแบ่งกลุ่มภาษาญ้อในภาคอีสานโดยใช้ระบบเสียงวรรณยุกต์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พจณี ศรีธรราชภู่. (2526). *การศึกษาเปรียบเทียบวรรณยุกต์ภาษาถิ่นผู้ไทยใน 3 จังหวัด วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล*.
- พรสวรรค์ นามวัง. (2544). *วรรณยุกต์ภาษาอีสาน (ลาว) ที่พูดโดยคนอีสาน ผู้ไทยและไซ ในชุมชนตำบลนาเพียง อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล. (2541). *การศึกษาเปรียบเทียบระบบวรรณยุกต์ในภาษาของคน “ลาว” คน “ญ้อ” และคน “ผู้ไท” ในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล. (2546). *การเปลี่ยนแปลงวรรณยุกต์: กรณีศึกษาภาษากลุ่มลาว*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล. (2561). “พวน” ไม่ใช่ “ลาว” : หลักฐานทางภาษาศาสตร์ด้านคำศัพท์และเสียง เพื่อยืนยันความแตกต่างระหว่างภาษา.” *วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์*. ปีที่ 36 ฉบับที่ 1 : 1-31.

- เพ็ญประภา จุฑมาลี. (2553). ระบบเสียงภาษาผู้ไท ตำบลถ้ำเจริญ อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดบึงกาฬ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิจิตรนภณพงศ์. (2530). "ภูมิศาสตร์คำศัพท์ภาษาถิ่นจังหวัดนครราชสีมา." วารสารอักษรศาสตร์. ปีที่ 19 ฉบับที่ 1 : 37.
- วิไลวรรณ ขนิษฐนันท์. (2520). ภาษาผู้ไท. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิไลลักษณ์ เดชะ (2530). ศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาไทย 6 ภาษาที่พูดในอำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมคิด ไชยวงศ์. (2546). รายงานการสำรวจข้อมูลภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่น จังหวัดหนองคาย. หนองคาย : ฝ่ายวิจัยและพัฒนาวัฒนธรรม ศูนย์วัฒนธรรม จังหวัดหนองคาย โรงเรียนปทุมเทพวิทยาคาร.
- สุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ. (2536). "การจัดกลุ่มภาษาพวนโดยใช้เสียงวรรณยุกต์." วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. ปีที่ 15 ฉบับที่ 2 : 69-31.
- สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ. (2540). รายงานการวิจัยเรื่องแผนที่ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- อรพันธ์ อุณากรสวัสดิ์. (2536). การศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาผู้ไทกับภาษาลาวโซ่ง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อุทัยวรรณ ดันหยง. (2526). วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการใช้คำของคนสามระดับอายุ ในภาษาลาวพวน. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- Brown, J Marvin. (1965). *From Ancient Thai to modern dialects*. Bangkok : Social Science Association Press of Thailand.
- Gedney, William J. (1972) "A Checklist for Determining Tones in Tai Dialects." In *Studies in Linguistics in Honor of Geoge L.Trager*. 423 – 437. Edited by M. Estellie Smith. The Hague : Mouton.
- Li, Fang Kuei. (1959). "Classification by Vocabulary: Tai Dialects." *Anthropological Linguistics* 1.2 : 15 – 21.